

සදස් කවියට අත්වැරක්

ආචාර්ය ශ්‍රාන්තිලක හේවාගමගේ

ඉතාමත් ඈත අතීතයේ සිට කවිය යන සාහිත්‍යාංගය ශ්‍රී ලාංකික ජන හදවත්වලට බොහෝ සම්පව්‍ය පැවතුන දෙයකි. එයට රාජ්‍ය අනුග්‍රහයද නොමැදව ලැබී ඇති බව සිහිටි ගලේ කුරුටු හි මෙන්ම කවිසිළුමිණ වැනි ග්‍රන්ථ සලකා බැලීමේ දී හෙළිදරව් වන්නේය. විවිධ මත පැවතුනද කවිසිළුමිණ කෘතිය දඹදෙනි යුගයේ රජ කළ දෙවැනි පරාක්‍රමබාහු රජු විසින් ලියන ලද්දක් බව බොහෝමයක් ඉතිහාසඥයෝ පෙන්වා දෙති. එමෙන්ම කවුරුන්, කවචා, කෙසේ කීවාද යන්න ගැන නිශ්චයක් නොතිබුණත් ඈත අතීතයේ සිට අපට උරුම වූ ජනකවියද සාමාන්‍ය ජනයා අතර ඉතාමත් ප්‍රචලිතව පැවති, මවුන්ට ඉහළ මට්ටමේ රසාස්වාදයක් ලබා දුන් කවි විශේෂයක් විය. මෑතකදී සමහරක් දේශනා ගතකර තිබුණද මෙම කවි බොහෝමයක් පැවත ආවේ කට වහරෙහි. නොවිල් කවි, වන්නම් කවි, වදන් කවි, කාව්‍යශේකරය, බුදුගුණාඥාංකාරය, මජුර, නිසර, සැලලිහිණි යනාදී සංදේශ කාව්‍ය, ගුන්තිල කාව්‍ය, ලෝච්ඡා සහරාව, සුනාමිතය, මාතර යුගයේ කවි, කොළඹ යුගයේ කවි, මුහුණු පොත් කවි මේ ආදී වශයෙන් අපේ සදස් කවිය විවිධ මං ඔස්සේ විකාශනය වී ඇති බව පැහැදිලිය. කෙසේ නමුත් මෙම ලිපි පෙළේ මූලික අරමුණ වන්නේ ඒ පිළිබඳව විමර්ශනයක යෙදීම නොවේ. මෙම උත්සාහය සදස් කවි පැහැදීමේ දී පදනම් වන ජන්දස් සහ විරිත් පිළිබඳව කිසියම් අවබෝධයක් පාඨකයාට ලබා දීම සඳහා ගත්තකි.

පෙරදිග සාහිත්‍ය විචාරක ග්‍රන්ථයක් වූ "සාහිත්‍ය දර්පණ" යෙහි "ව්‍යාකරණ සාහිත්‍ය කාව්‍ය", රසවත් වූ වැඩිය කවියකි යනුවෙන් සඳහන් කර ඇත. එලෙසම විශ්වනාථ නම් සංස්කෘත පඬුවරයාට අනුව "ජන්දෝ රතීතා ගද්‍යමි, ජන්දෝ බද්ධි පදං පද්‍යමි" වේ. එනම් ජන්දස් රතීතව බද්ධි පද ගද්‍ය වන අතර පද්‍ය ජන්දසින් බැඳිය යුතුමය. මෙම අර්ථදැක්වීමට අනුව පද්‍ය යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ ජන්දස් සහිත වැඩිය.

එක් එක් භාෂාවට අනුව ජන්දස් ද නොයෙක් ආකාර වේ. මෙහිදී අප සලකා බලනුයේ සිංහල භාෂාවට අදාළ ජන්දස් සහ විරිත්වල විභවයන්ය. මේ සඳහා අප විසින් පරිශීලනය කරන ග්‍රන්ථ අතුරින් දැනට ඇති හොඳම ග්‍රන්ථය වන්නේ හදු නම් තෙරුන්වහන්සේගේ නමක් විසින් ලියන ලදැයි සැලකෙන "එළි සදස් ලකුණ" ය. එම ග්‍රන්ථයට අනුව සිංහල ජන්දස් ක්‍රමය ප්‍රකාශ සහ සංස්කෘත ජන්දස් ක්‍රමවලින් ද පෝෂණය වී ඇත.

පද්‍යක ජන්දස තීරණය වන්නේ එහි ඇති අක්ෂරයන්ගේ හෝ මාත්‍රාවන්ගේ හෝ ගණනන්ගේ සංඛ්‍යා නියමය අනුවය. මේ අනුව සිංහල කවියේ ජන්දස් වර්ග දෙකක් ඇත. ඒවා නම් මාත්‍රා ජන්දස හා ගණ ජන්දසයි. ගණ ජන්දස, අක්ෂර ජන්දස හෝ වර්ණ ජන්දස ලෙසද හඳුන්වනු ලබයි. මෑත කාලයේ දී සිංහල කවිය තුළ වඩාත්ම ප්‍රචලිතව පැවතියේ මාත්‍රා ජන්දසයි.

අපි මෙහිදී පළමු කොට මාත්‍රාවක් යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ කුමක්දැයි සලකා බලමු. ඇස්පිය හෙළමකට ගතවන කාලය මාත්‍රාවක් ලෙස සලකනු ලැබේ. මීලඟට විමසිය යුත්තේ සිංහල අක්ෂර හා මාත්‍රා අතර සම්බන්ධතාවයි. සිංහල අක්ෂර වර්ගීකරණය අනුව ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදේ. ඒවා නම් ස්වර (පණකුරු) සහ ව්‍යංජන (ගනකුරු) වේ. ස්වර නැවතත් භ්‍රස්ව ස්වර (කෙටි ස්වර) සහ දීර්ඝ ස්වර (දිගු ස්වර) යනුවෙන් දෙකොටසකට බෙදේ.

අ, ඇ, ඉ, උ, ඍ, ඔ, ඵ, ම - භ්‍රස්ව ස්වර (කෙටි ස්වර)
ආ, ඈ, ට, ඌ, ඞ, ඩ, ජ, ඞ, ඞ, ඞ - දීර්ඝ ස්වර (දිගු ස්වර)
භ්‍රස්ව ස්වරයක් උච්චාරණය සඳහා ගතවන කාලය එක් මාත්‍රාවක් ලෙස ගැනේ. එක් මාත්‍රාවක් සහිත අක්ෂරය ලෙස අක්ෂරයකි. මේ අනුව භ්‍රස්ව ස්වරයක් ලෙස අක්ෂරයක් වන අතර මාත්‍රා ගණනේ දී එහි ඇති මාත්‍රා ගණන 1 ක් ලෙස ගැනේ.
දීර්ඝ ස්වරයක් උච්චාරණය සඳහා ගතවන කාලය මාත්‍රා දෙකක් ලෙස ගැනේ. මාත්‍රා දෙකක් සහිත අක්ෂරය ගුරු

ස්වරයක් (පණකුරු) එකතු වීමෙනි.
ව්‍යංජනාක්ෂරයක් භ්‍රස්ව ස්වරයක් හා එකතු වීම:
උදා: ක් + අ = ක , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 1 = මාත්‍රා 1 1/2
ක් + ඇ = කැ , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 1 = මාත්‍රා 1 1/2
ක් + ඉ = කි , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 1 = මාත්‍රා 1 1/2
ක් + ඍ = කා , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 1 = මාත්‍රා 1 1/2
ක් + ඞ = කා , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 1 = මාත්‍රා 1 1/2
ක් + ඊ = කු , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 1 = මාත්‍රා 1 1/2
ක් + ඵ = කේ , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 1 = මාත්‍රා 1 1/2
ක් + ම = කෝ , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 1 = මාත්‍රා 1 1/2

සදස් කවියට අත්වැරක් - පළමු කොටස මාත්‍රා

මේ අනුව ක, කැ, කි, කා, කු, කේ, කෝ යන අකුරුවලට මාත්‍රා 1 1/2 බැගින් ඇත. නමුත් මාත්‍රා ගණනේ දී මේවා මාත්‍රා 1 ක් ඇති ලෙස අකුරු ලෙස ගැනේ.

ව්‍යංජනාක්ෂරයක් දීර්ඝ ස්වරයක් හා එකතු වීම:
උදා: ක් + ආ = කා , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 2 = මාත්‍රා 2 1/2
ක් + ඇ = කැ , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 2 = මාත්‍රා 2 1/2
ක් + ඊ = කි , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 2 = මාත්‍රා 2 1/2
ක් + ඍ = කා , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 2 = මාත්‍රා 2 1/2
ක් + ඊ = කු , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 2 = මාත්‍රා 2 1/2
ක් + ඵ = කේ , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 2 = මාත්‍රා 2 1/2
ක් + ම = කෝ , මාත්‍රා 1/2 + මාත්‍රා 2 = මාත්‍රා 2 1/2

මේ අනුව කා, කැ, කි, කා, කු, කේ, කෝ යන අකුරුවලට මාත්‍රා 2 1/2 බැගින් ඇත. නමුත් මාත්‍රා ගණනේ දී මේවා මාත්‍රා 2 ක් ඇති ගුරු අකුරු ලෙස ගැනේ.

මෙයට අනුරූපව අනෙකුත් ව්‍යංජනාක්ෂරවලට ද භ්‍රස්ව ස්වර එකතු වීමෙන් ලෙස අකුරු සෑදෙන අයුරු සහ දීර්ඝ ස්වර එකතු වීමෙන් ගුරු අකුරු සෑදෙන අයුරු අපට වටහා ගත හැකිය.

මීලඟට ලෙස අකුරුකට පසුව ව්‍යංජනාක්ෂරයක් එන අවස්ථා සලකා බලමු.

උදා: අත්, කන්, රන් යනාදිය. මෙහිදී ව්‍යංජනාක්ෂරය උච්චාරණය වේ. මෙවැනි ස්ථානවල ඇත්තේ මාත්‍රා 1 1/2 ක් වුවත් මාත්‍රා ගණනේ දී එය මාත්‍රා 2 ක් ලෙස ගැනේ. මෙවැනි සංයෝජන අකුරු හලන්න ගුරු ලෙස හඳුන්වයි.

එසේම ගුරු අකුරුකට පසුව ව්‍යංජනාක්ෂරයක් එන අවස්ථා සලකා බලමු.

උදා: දාමි, සෑමි, පාන් යනාදිය. මෙහිදී ද ව්‍යංජනාක්ෂරය උච්චාරණය වේ. මෙවැනි ස්ථානවල ඇත්තේ මාත්‍රා 2 1/2 ක් වුවත් මාත්‍රා ගණනේ දී එය මාත්‍රා 3 ක් ලෙස ගැනේ.

මෙයට අමතරව ක, ඩ, ඊ, ඔ වැනි සංදේශක අකුරු සලකා බලමු. සිංහල අකුරු වර්ගීකරණයේ දී මෙම අකුරු ව්‍යංජනාක්ෂර ලෙස නම් කොට ඇත. මෙම අකුරු වචනවල යෙදෙන ආකාරය අනුව, මාත්‍රා ගණනේ දී ඒවා මාත්‍රා 1 ක් වූ ලෙස අකුරු ලෙස ගැනේ.

එසේම ස්ව, ප්‍ර, ක්‍ර, උ යනාදී අකුරු මාත්‍රා 1 ක් ඇති ලෙස අකුරු ලෙස ගැනේ.

තවද මාත්‍රා 3 කින් යුත් ප්‍රභේදන නම් අක්ෂර විශේෂයක් ඇත. මේවා යෙදෙන අවස්ථා ඉතාමත් විරලය. එක් උදාහරණයක් ලෙස කුකුළෙකු හඬන අවස්ථාවක් සැලකිය හැකිය.

කුක් කු කු කු....

මෙහි කුක් යන්න හලන්න ගුරුකි. එහි මාත්‍රා 2 කි. කු යන්න ලෙසවයි. එහි මාත්‍රා 1 කි. කු යන්න ගුරුකි. එහි මාත්‍රා 2 කි. කු.... යන්න ගුරුකට වඩා ඇදෙන බැවින් එහි මාත්‍රා 3 කි. මෙවැනි නමක් ප්‍රභේදන ලෙස හැඳින්වේ.

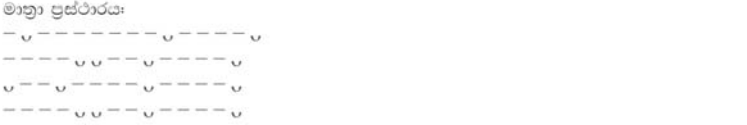
ඉහත විස්තර කළ පරිදි වැඩියක මාත්‍රා ගණනේ දී ලෙස අකුරක් මාත්‍රා 1 ක් ලෙසද ගුරු අකුරක් මාත්‍රා 2 ක් ලෙසද හලන්න ගුරුක මාත්‍රා 2 ක් ලෙසද ප්‍රේමයක් මාත්‍රා 3 ක් ලෙසද ගනු ලැබේ.

වැඩියක මාත්‍රා ප්‍රස්ථාරය ඇදීමේ දී ලෙස මාත්‍රාවක් කුඩා කෙලින් රේඛාවක් (-) ලෙසද, ගුරු මාත්‍රාවක් කුඩා වක්‍ර රේඛාවක් (∪) ලෙසද, හලන්න ගුරුක කුඩා වක්‍ර රේඛාවක් (∩) ලෙසද නිරූපනය කරයි. ප්‍රේමයක් සඳහා වෙනම විශේෂ නිරූපනයක් නැති නමුත් එය කුඩා කෙලින් රේඛාවකින් කුඩා වක්‍ර රේඛාවකින් සංයෝජනයක් (∩-) ලෙස නිරූපනය කළ හැක.

මෙම නිරූපනයට අනුව "වදන් පොත්" තුළ එන පාදයක මාත්‍රා 18 ක් ඇති කවියක මාත්‍රා සටහන සහ එයට අනුරූප මාත්‍රා ප්‍රස්ථාරය පහත දැක්වෙන අයුරු වේ.

තිබු තැනෙක සොර සතුරන් ගත නො හෙ	නා
එසැඬ මනා වන් වතුරෙන් වල නො ය	නා
කෝප වුවත් රජ මැතිඳුන් ගත නො හෙ	නා
උගත මනා සිල්පය ම යි මතු රකෙ	නා

(මෙම කවිය වදන් පොතේ පද බෙදා ඇති ආකාරයෙන්ම සටහන් කර ඇත)

මේ ආකාරයට ඕනෑම කවියක හෝ ගීයක මාත්‍රා සටහන හා මාත්‍රා ප්‍රස්ථාරය අපට නිරූපනය කළ හැක. කවියේ හෝ ගීයේ ජන්දස් සහ විරිත් පිළිබඳව හැදෑරීමේ දී මාත්‍රා පිළිබඳව වූ මූලික දැනුම කෙනෙකුට අත්‍යවශ්‍යයෙන්ම තිබිය යුත්තක් වේ.